

Finansdepartementet

Internationella och ekonomiska avdelningen,
Enheten för ekonomisk politik och fördelning
Marcus Mossfeldt

Stockholm 25 februari 2025

Er referens: Fi2024/02267

Remissyttrande

Betänkandet Från överskottsmål till balansmål (SOU 2024:76, Fi2024/02267)

Skattebetalarnas Förening avstyrker förslaget i betänkandet Från överskottsmål till balansmål (Fi2024/02267) beträffande att avskaffa dagens överskottsmål. En sådan justering kan inte anses vara rimlig sett till de risker för framtida skuldsättning för framtida skattebetalare den medför.

Skattebetalarnas Förening vill också påminna om varför dagens regelverk kom på plats: att säkerställa en finansiell stabilitet för medborgarna i Sverige som tidigare var undermålig. Det är inte en situation vi borde söka oss tillbaka till.

Överskottsmålet i realiteten redan ett balansmål

Nuvarande överskottsmål föreslås ersättas med ett balansmål. Det nuvarande överskottsmålet fungerar i realiteten som ett balansmål. Så var det för övrigt redan innan det sänktes till dagens nivå. Med nuvarande ordning möter statsbudgeten sällan överskottskraven över tid. Det offentliga sparandet har istället legat nära noll de senaste åren. Sedan år 2000 är statens sparande mer eller mindre i balans. Det finns heller inget inom den politiska naturen som avkräver beslutsfattare budgetdisciplin. Reformen som ökade utgifter eller sänkta skatter är kortsiktigt efterfrågade och belönas mer av väljarna än ekonomisk hushållning. Det gör det enkelt att skjuta kostnader och konsekvenser till en diffus framtid. Därför behövs starka institutioner som säkerställer en god ekonomisk hushållning. Att ersätta dagens överskottsmål med ett balansmål riskerar tydligt att istället bli ett underskottsmål, som skjuter kostnaderna för dagens konsumtion på framtida skattebetalare.

Investeringsbehovet inte en följd av resursbrist

Ett balansmål möjliggör större investeringar och högre kostnader för det offentliga än vad ett överskottsmål medger. För det första bör man betänka faktumet att det inte finns några gratisluncher. Högre investeringar nu, med högre skulder som följd, betyder bara att kostnaderna skjuts på framtida skattebetalare istället för att betalas av nuvarande. Det är i viss mån rimligt att göra investeringar lånefinansierat, och så görs redan idag, men en god principiell ordning bör vara att varje generation av skattebetalare också täcker sina egna kostnader.

Långtidsutredningen (SOU 2023:85) menar på att investeringsbehovet just nu är större än vid andra tillfällen. Den främsta anledningen är behovet av kapital till förstärkt infrastruktur och för den gröna omställningen. Det bör dock ifrågasättas. Inte för att den gröna omställningen eller infrastrukturinvesteringar inte är nödvändig, utanför att det inte tar hänsyn till eventuella andra okända kriser i framtiden. Argumenten för att höja investeringarna nu och därmed avverka torrt krut för framtiden är inte tillräckligt starka. Vidare måste det ifrågasättas om Sverige med dagens regelverk verkligen underinvesterar i omställning och infrastruktur. Sett till de senaste 20 åren har Sverige investerat mer som andel av BNP än jämförbara länder genom offentliga investeringar. Ändå är underhållsskulden stor. Anledningarna till det är två, varav ingen är bristen på resurser, utan att man med politiska beslut valt att prioritera samhällsekonomiskt ineffektiva investeringar framför samhällsekonomiskt mer effektiva investeringar, samt att man i offentlig sektor till stor del saknar den budgetdisciplin och kompetens som krävs för komplexa projekt, vilket leder till att kostnaderna mer som regel än undantag skenar. Att öka resurserna till offentliga investeringar avhjälpes inget av de två grundproblemen, utan riskerar istället att förvärra dem bägge.

Skattebetalarna:

Vidare saknas det möjligheter att för politiken definiera vad som kan betraktas som investeringar. Det politiska trycket att öka resurser från allt från järnvägar till kultursatsningar kommer öka och genomföras under parollen "investeringar", vilket riskerar att erodera budgetdisciplinen.

Skattebetalarnas Förening vill avslutningsvis poängtera att det enda sättet att långsiktigt stärka både den finansiella stabiliteten och möjliggöra ökade investeringar går genom en tillväxtfrämjande politik. Att öka skuldsättningen för skattebetalarna och erodera budgetdisciplinen för framtiden kommer inte vara tillväxtfrämjande, utan riskerar istället tydligt att tvärtom hämma tillväxten med hot om framtida räntekostnader och skattehöjningar.

Skattebetalarnas Förening

Christian Ekström
Vd

Erik Bengtzboe
chefekonom